

УДК 711.4.01

Ольховська О. В.*кандидат архітектури, доцент кафедри ДАС**Київського національного університету будівництва і архітектури*

lolkhovska@gmail.com

orcid.org / 0000-0003-4982-5655

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В СУЧАСНІЙ ЛАНДШАФТНІЙ АРХІТЕКТУРІ

Анотація: розглянуто витoki сучасної ландшафтної архітектури, які відносяться до садово-паркового мистецтва, а також процес становлення ландшафтної архітектури як окремої спеціальності. Розглянута нова теорія міського планування - ландшафтний урбанізм та еволюція поняття цього терміну. Розглянуто розуміння ландшафтного урбанізму, запропоноване теоретиком і практиком ландшафтного урбанізму Джеймсом Корнером, а також аналіз його практичної роботи, парку High Line в Нью-Йорку, в якій знайшли втілення теоретичні ідеї ландшафтного урбанізму. Розглянуто тези критика ландшафтного урбанізму Яна Томпсона, а також екологічний підхід, що впроваджений у практику Жилем Клеманом. Розглянуто наукові позиції провідного теоретика ландшафтного урбанізму Мохсена Мостафаві.

Ключові слова: ландшафтна архітектура, екологічний підхід, ландшафтний урбанізм.

Витoki сучасної ландшафтної архітектури відносяться до садово-паркового мистецтва, історія якого тісно пов'язана з історією цивілізації: розвиваючись в одному руслі з різними видами матеріальної і художньої культури перші сади відійшли від початкового, тільки утилітарного призначення і отримали своє специфічне значення в ХХІ ст. Генезис садово-паркового мистецтва від ранніх ступенів розвитку людської цивілізації призвів до становлення ландшафтної архітектури та регулювання взаємовідносин людини з оточуючим його природним середовищем у другій половині ХІХ ст. У цей період виникають нові типи спеціалізованих озелених просторів міста, які були різноманітними за методами, стилістиці і призначенням. Велику роль в процесі формування ландшафтної архітектури зіграв Фредерік Лоу Олмстед (Frederick Law Olmsted), який створив серію громадських парків починаючи з Центрального Парку в Нью-Йорку (1860), проект якого відзеркалив розуміння архітектором практичних потреб великого міста й збереження унікального природного ландшафту, який формувався протягом вісімнадцять тисяч років в ложі льодовика.

У першій половині ХХ ст. садово-паркове мистецтво трансформувалося в ландшафтну архітектуру: в 1948 р в Кембриджі (Великобританія) представники дев'яти європейських країн заснували Міжнародну федерацію ландшафтних архітекторів (ІФЛА), в результаті чого ландшафтна архітектура отримала визнання і була включена в офіційний список професій Міжнародної організації праці при ООН. Процес становлення ландшафтної архітектури як окремої спеціальності, який відбувався продовж ХХ ст., призвів до формування нових підходів та принципів у сфері її діяльності.

Сучасні умови зростання та життєдіяльності міст висунули нові вимоги до їх просторово-планувальної структури. Дослідження взаємовідносин ландшафтної архітектури, містобудування та архітектури в умовах урбанізації та стрімкого розвитку міської інфраструктури призвели до пошуку кращих способів вирішення складних міських проектів. В результаті таких пошуків в кінці ХХ століття з'явилася нова теорія міського планування — ландшафтний урбанізм, яка стверджує, що організувати місто краще за допомогою проектування ландшафту міста, а не проектування його будівель. В кінці 1990-х років термін «ландшафтний урбанізм» використовувався ландшафтними архітекторами в США як розуміння реорганізації деградуючих постіндустріальних міст (таких як Детройт). Починаючи з 2000-х років в Європі «ландшафтний урбанізм» розумівся як надзвичайно гнучкий спосіб інтеграції великомасштабної інфраструктури, житла і відкритого простору. До кінця 2000-х років цей термін став асоціюватися з високорентабельними різноманітними міськими парками [6], які формують сучасну ландшафтно-містобудівну систему міста, завдяки чому забезпечується екологічна стійкість і поліпшується довкілля.

Відомий фахівець, ландшафтний архітектор Джеймс Корнер (James Corner), теоретик і практик ландшафтного урбанізму, в науковому есе «Terra Fluxus» одним з перших сформулював чотири основні принципи, в яких віддзеркалюється екологічне підґрунтя цієї теорії: повага до природних процесів, які впливають на зміни характеру будь-якого середовища і необхідність адаптувати свої методи до навколишнього середовища. Крім того, за його дефініції, ландшафтний урбанізм передбачає «... зміни, відкритість і переговори» [3], з чого випливає, що сучасне планування міського ландшафту має на увазі пошук нових відносин і розширення можливостей цих відносин. Ці основні принципи відображають часові параметри екології та характерні для ландшафтної архітектури, оскільки вона має справу з природними матеріалами, які ніколи не знаходяться в стані завершення, але завжди активні і розвиваються.

В одному зі своїх інтерв'ю Дж. Корнер повідомляє, що, на його думку, сучасна ландшафтна архітектура вийшла на новий рівень розвитку завдяки трьом передумовам: «По-перше, це художній напрям Land art 1970-х і 80-х. Він став дуже серйозним стимулом для художньої винахідливості ландшафтної архітектури. По-друге, це рух захисників навколишнього середовища, заклопотаність тим, що нашій екосистемі наноситься непоправна шкода. А третім каталізатором для переродження ландшафтної архітектури стала постіндустріальна дійсність, з якої ніхто не знає, що робити. Особливо гостро стоїть справа з покинутими морськими гаванями і портами, яких більше не потребують багато міст» [1]. Він констатує, що коли «архітектура стикається з вулицею, громадськими просторами і навколишнім середовищем», головну роль в їх взаємодії грає ландшафтна архітектура [1]. Найбільш відомий проект Джеймса Корнера, в якому втілені теоретичні ідеї ландшафтного урбанізму — це парк High Line в Манхеттені, Нью-Йорк, США (2004-2011). Концепція проекту полягала в створенні ландшафтного оазису, впровадженого в обладнання пішохідної дороги і має образ постіндустріального залізничного ландшафту. Шлях, по якому відбувається рух пішоходів, не має чітких обрисів, а дрібне паркове покриття пов'язане з малими архітектурними формами (ліхтарями, фонтанчиками, лавками, огорожею, урнами), що створює органічну цілісність загальної композиції. Крім того, різноманітність складу рослин формує динамічну кольорову і текстурну композицію, що змінюється в часі.

Критик ландшафтного урбанізму Ян Томпсон (Ian Thompson) в роботі «Ten Tenets and Six Questions for Landscape Urbanism» відзначає впровадження екологічного мислення як позитивний внесок в архітектурну науку поряд з розмиванням кордонів професійних відмінностей, розвитком інфраструктури, інтересом до позитивного використання відходів і акцентірованістю функціональності.

Екологічний підхід в сфері ландшафтної архітектури демонструють роботи одного з провідних ландшафтних архітекторів XXI ст. Жилья Клемана (Gilles Clement), який розробив новий метод, при якому змінюється традиційне ставлення до ландшафту, при якому теоретична підстава базується на тому факті, що природний ландшафт ніколи не є статичним. Свою ідею Ж. Клеман характеризує так: «План саду, мінливий з плином часу, залежить від того, хто його підтримує, він не виникає з концепції, задуманої в архітектурній майстерні» [2].

Теоретик ландшафтного урбанізму, Мохсен Мостафаві (Mohsen Mostafavi) в науковій праці «Ecological Urbanism» (2010) зазначає, що екологічний підхід абсолютно необхідний як в якості коригуючого методу для сучасного міста, так

і в ролі організуючого принципу для нових міст, свого роду нову етику і естетику міста [7].

Практичний досвід екологічного підходу в ландшафтній архітектурі демонструє не тільки гармонійне включення ландшафтних об'єктів в просторово-планувальну структуру міста, а також їх вплив на соціальний, культурний і економічний розвиток таких територій, створення комфортного і екологічно стійкого міського середовища.

Література:

1. Город – это ландшафт. Интервью с Джеймсом Корнером : URL: <https://archi.ru/press/world/23785/gorod-eto-landshaft-intervyu-s-dzheimsom-kornerom> (дата звернення: 27.10.18)
2. Скопина М. В. Стратегия создания сада Жюль Клемана : URL: <http://alairn.ru/kg/7/?nid=297&a=entry.show> (дата звернення: 20.10.18)
3. Corner James. Terra Fluxus. The Landscape Urbanism Reader / Charles Waldheim, editor. – 1st ed., – New York: Princeton Architectural Press, 2006
4. Gareth Doherty. Landscape as Urbanism. : URL: <http://www.rali.boku.ac.at/7643.html> (дата звернення: 17.10.18).
5. Ian Hamilton Thompson. Ten Tenets and Six Questions for Landscape Urbanism. Landscape Research, 37:1, 2012. P. 7-26
6. Landscape urbanism. : URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Landscape_urbanism (дата звернення: 17.10.18).
7. Mostafavi, Mohsen. Ecological Urbanism. Lars Müller Publishers, 2010. 656 pp.
8. Mostafavi, Mohsen. Najle, Ciro. Landscape Urbanism: A Manual for the Machinic Landscape London: Architectural Association, 2003. 176 pp.

Аннотация

Ольховская Е. В., кандидат архитектуры, доцент кафедры дизайна архитектурной среды Киевского национального университета строительства и архитектуры

Экологический подход в современной ландшафтній архітектурі.

Рассмотрены истоки современной ландшафтній архітектурі, которые относятся к садово-парковому искусству, а также процесс становления ландшафтній архітектурі как отдельной специальности. Рассмотрена новая теория городского планирования — ландшафтній урбанизм и эволюция понятия этого термина. Рассмотрено понимание ландшафтнього урбанизма, предложенное теоретиком и практиком ландшафтнього урбанизма Джеймса Корнера, а также анализируется его практическая работа, парк High Line в Нью-Йорке, в которой нашли воплощение теоретические идеи ландшафтнього

урбанизма. Рассмотрены тезисы критика ландшафтного урбанизма Яна Томпсона, а также экологический подход в практической работе Жюль Клемана. Рассмотрены научные позиции ведущего теоретика ландшафтного урбанизма Мохсена Мостафави.

Ключевые слова: ландшафтная архитектура, экологический подход, ландшафтный урбанизм.

Abstract

Olkhovska O. V. PhD arch., associate professor, Department of Design architectural environment, KNUCA.

Ecological approach in modern landscape architecture.

Considered the origins of modern landscape architecture, which belong to the landscape art. Considered the role that Frederick Law Olmsted played in the process of building landscape architecture. Considered the process of the formation of landscape architecture as a separate specialty, which took place in the twentieth century and led to the formation of new approaches and principles in its field of activity. Considered a new theory of urban planning is considered - landscape urbanism, which assumes that the city is better organized by designing its landscape, as well as the evolution of the concept of this term from the end of the 20th century until now. Analyzed an understanding of landscape urbanism proposed by James Corner, a theorist and practitioner of landscape urbanism, who substantiated four basic principles of this theory, is examined, and his practical work, High Line Park in New York, which embodies the theoretical ideas of landscape urbanism. Considered the theses of criticism of landscape urbanism by Jan Thompson, who considers the positive contribution of this theory to the development of architectural science, as well as the environmental approach in the practical work of one of the leading landscape architects of the XXI century Gilles Clement. Considered the scientific positions of the leading theorist of landscape urbanism Mohsen Mostafavi. It has been established that the practical experience of the ecological approach in landscape architecture demonstrates not only the harmonious inclusion of objects in the spatial-planning structure of the city, but also their influence on the social, cultural and economic development of such territories.

Keywords: landscape architecture, ecological approach, landscape urbanism.